

SAPPHO'NUN PEŞİNDE

SELBY WYNN
SCHWARTZ

SAPPHO'NUN PEŞİNDE

Özgün Adı: After Sappho

Yazar: Selby Wynn Schwartz

Genel Yayın Yönetmeni: Kerem Işık

Çeviren: Ayşenur Bilgen

Editör: Emre Tokcael

Son Okuma: Aylin Samancı

Sayfa Tasarımı: Bahar Kuru

Kapak Tasarımı: Mandal Ajans

1. Baskı Nisan 2024

© Livera Yayınevi, 2024

All rights reserved

Selby Wynn Schwartz, 2021

ISBN: 978-625-6663-05-3

Sertifika No: 51956

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında, bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni olmadan tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

Baskı ve Cilt

Metro Basım Hiz. A.Ş.

Yahya Kemal Beyatlı Cad. No. 94

Begos 3. Bölge, Buca / İzmir

Sertifika No: 70839

Livera Yayınevi Tanıtım Tic. Ltd. Şti.

2. İnönü Mahallesi Muzaffer Sokak No: 2/A B Blok No: 40

Narlidere / İzmir

E-posta: info@liverayayinevi.com

www.liverayayinevi.com

SAPPHO'NUN PEŞİNDE

SELBY WYNN
SCHWARTZ

ÇEVİREN: AYŞENUR BİLGİN

livefa
yayınevi

Selby Wynn Schwartz, *The Bodies of Others*'ın yanı sıra LGBTQ Kurmaca Dışı Edebiyat dalında Lambda Edebiyat Ödülü finalist olan ve Amerikan Tiyatro Araştırmaları Derneği'nin Sally Banes Ödülü'nü kazanan *Drag Dances and their Afterlives* adlı kitabın yazarıdır. *A Life in Chameleons* adlı romanıyla Reflex Press Novella Ödülü'nü kazandı. *Sappho'nun Peşinde* ise 2022 Booker Ödülü uzun listesine kalmıştır. Yayımlanmış çok sayıda makalesi bulunan Schwartz, Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley'de karşılaştırmalı edebiyat (İtalyanca/Fransızca) alanında doktora yapmıştır ve halen Stanford Üniversitesi'nde yazarlık dersleri vermektedir.

Ayşenur Bilgen, Boğaziçi Üniversitesi'nde Kimya Mühendisliği daha sonra da Mütercim Tercümanlık okudu. Theodore Roethke'nin toplu şiirlerinden *Rüzgâr İçin Sözler* Yapı Kredi Yayınları etiketiyle yayımlandı. Yine Yapı Kredi Yayınları'ndan, Anton Çehov'un *Yeni Bulunmuş Hikayeler*'inde hikâye çevirileri var. Onat Kutlar'dan, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan İngilizceye yaptığı çeviriler *Grand Street*'te yayımlandı. Ender Gürol tarafından hazırlanan *İş Dünyası Sözlüğü*'nün editörlerinden biriydi. Uzun süre hukuk, tıp, bilgi teknolojileri alanlarında yazılı ve sözlü çeviri yapmayı sürdürdü. Reklam yazarlığı, CNN'de dış haber editörlüğü, TESEV yayınları genel yayın yönetmenliği, İxir'de portal yöneticiliği yaptı. Bilgi Teknolojilerinin entegre edildiği, yeni iletişim modülleri yaratan bir şirket de kurdu. Şimdi denizde ve seyyah.

A tutta voi che siete Lina Poletti

yani Lina Poletti olan hepinize.

Albertine'in meseleleri (anlatıcının gözünden), şunlar:

a) yalan söylemek

b) lezbiyenlik

ve (Albertine'in gözünden)

a) anlatıcının evinde mahpus olmak.

Anne Carson, *Albertine Temrini*¹

---

¹ Anne Carson, *Albertine Temrini*, çev. Armağan Ekici, Yort Yayınları, Eskişehir, 2020, s. 13. (ç.n.)

GİRİŞ

SAPPHO, İÖ 630 civarı

Yaptığımız ilk şey isimlerimizi değiştirmektir. Sappho olacaktık.

Kimdi Sappho? Hiç kimse bilmiyordu ama bir adası vardı. Etrafı kızlarla çelenk misali çevrenmişti. Akşam yemeğe oturur ve sevdiği kadının gözlerinin içine bakardı, mutsuzlukla da olsa. Herkes derdi ki o şarkı söylediğinde, bir gece vakti uzandığınız nehir kenarında usulca yosunlara gömülürken siz, gökyüzü üzerinize yağardı. Bütün şiirleri şarkılardı.

Sappho'yu, sadece okulda, şiir vezinlerinin öğretildiği derslerde okumuştuk. Öğretmenlerimizin pek azı, onun şiirlerinin damarlarımızı Çin tarçını ve mürle şişirdiğini tahayyül edebilirdi. Onlar kupkuru sesleriyle fiillerin geniş zaman çekiminden dem vururlarken, biz ta içimizde, ağaçların yapraklarının ışıktaki ürperdiğini, her şeyin alacalı olduğunu, her şeyin titrediğini hissederdik.

O zamanlar öyle gençtik ki henüz tanışmamıştık. Arka bahçelerde elbiselerimiz çamura, çam katranına bulana bulana okuyabildiğimiz kadar okurduk. Bazılarımız tamama erelim, münasip nihayeti-mize ulaşabilelim diye uzak, yatılı okullara gönderildik. Ancak niha-

yetimiz değildi bu. Tam olarak başlangıcımız bile değildi. Şiirlerin kırılmış parçalarında, Sappho'nun *aithus-somenon* dediği, üzerlerine yalnızca öğleden sonranın ışığı değdiğinde yaprakların kıpırdanışlarını ifade eden o duyguyu dile getirebilecek sözcükleri ararken her birimiz kendi alanlarımızda avarelik ederdik.

O zamanlar adımız, sıfatımız yoktu, o nedenle kaç yüzyıldır ölü olursa olsun her sözcük bizim için çok değerliydi. *Pannuchides*'in geceye dair ayınlarını bütün gece okurduk, Sappho'nun Sicilya'ya sürgünü gözlerimizi denize çevirirdi. Açmış yoncalara, kızaran elmalara methiyeler düzmeye, en ufak ayak sesi duyduğumuzda duvara çevirdiğimiz tuvallere resimler çizmeye başladık. Yandan bir bakış, yarım bir gülümseme, dirseğin hemen üzerinden kola değen bir el: Bu durumlara uygun dizeleri henüz ezberlememiştik. Ya da dünyaya sunabileceğimiz dizelerin sadece parçaları vardı zihnimizde. Sappho'nun yazdığı dokuz şiir kitabından yalnızca şiirlerin parçaları günümüze ulaşmıştır, Parça 24C'deki gibi: *yaşarız/...karşıtını/...cüret ederek.*

BİR

CORDULA POLETTI, doğum 1885

Cordula Poletti, onu hiç anlamayan kız kardeşlerin arasında doğmuştu. Daha ilk andan itibaren evin ücra köşelerine doğru meyletmişti: Tavan arasına, balkona, çam ağacının dallarının dokunduğu arka pencereye doğru. Vaftiz edildiği esnada sarmalandığı battaniyeden tekmeleyerek kurtulmuş, kilisenin ortasındaki sunaktan emekleyerek aşağıya doğru süzölmüştü. Cordula'yı, adını koymak için gerektiği kadar bile kundakta tutmak mümkün olmamıştı.

CORDULA POLETTI, 1896 civarı

Her fırsat bulduğunda Biblioteca Classense'den² bir *Latinceye Giriş* kitabı alır, gider mezarlığın yakınında bir ağacın altına otururdu. Evde Cordula, Cordula, diye seslenirler ama kimseden yanıt gelmezdi. Eteklerini yere fırlatılıp atılmış bulan annesi, kızının geleceğini

---

² Klasikler Kütüphanesi. Ravenna'da bulunan halk kütüphanesinin adı. (ç.n.)

den endiŒe duyardı. Saęduyu sahibi, Ravennalı hangi adam i ama-
Œırlarıyla ağaçlara tırmanan bir kızla evlenirdi ki? Annesi, Cordula,
Cordula, diye seslenir ama evde o çağrıya yanıt veren kimse olmazdı.

X, 1883

Cordula'nın vaftizinden iki sene önce yirmi  yaŒında bir İtal-
yan, Guglielmo Cantarano, X zerine yaptığı alıŒmayı yayımladı. Sağlığı, neŒesi pek yerinde olan X, caddelerde ıslık çala çala dolaŒır,
dolaŒırken de kız arkadaşlarını mutlu ederdi. Bu durumu hiç tasvip
etmeyen Cantarano bile X'in neŒeli ve cömert olduğunu itiraf edi-
yordu. X, bir araba bozulduęunda hiç Œikâyet etmeden omuz verir,
bir oda dolusu insanı kahkahaya boęabilirdi. Mesele bu değildi. Me-
sele X'in *ne olmadığıydı*. X, ev kadınlığı konusunda hevesli değildi. X
ciyaklayan bebeklerden etkilenmediği, uzun, hızlı adımlarını sarma-
layan etekler giymediği, ev iŒlerinden zevk almadığı gibi kız olmayı
talandırın tevazunun da zerresine sahip değildi. Cantarano, alıŒ-
masında X'in olduğu her Œeyden ne pahasına olursa olsun uzak dur-
mak gerektiğini söylüyordu.

Neticede X bir akıl hastanesine kapatıldı ve İtalyan annelere de
kızlarındaki sapkınlık belirtileri konusunda daima uyanık olmaları
salık verildi. Cantarano ısrarla uyarıyordu: Memeleri normal olan
kızlar bile cinsel organının normal görünmesine rağmen bir gece geç
vakit ailesinin evini ateŒe veren X'e dnŒebilirdi.

C- POLETTI, 1897 civarı

Ailesinin ısrarcı seslerini eve kapattı ve ağacına tırmandı. Bir
yaprak sığınağından mezarlığa doğru baktı. Œairlerin mezarları def-

nelerle bezenmiş, mezar taşlarına muhteşem dizeler yazılmıştı, oysa sıradan insanların mezar taşlarında sahip oldukları çocukların veya kaybedilen bir eşin isimleri yer alıyordu sadece. Doğum sırasında ölenler ne kadar çok, bir geminin batmasıyla ölenler ne kadar az diye düşündü Cordula.

Zihni, lirik methiyelerle çekimsiz fiillerin hercümerciydi. Ovidius'un her dizesi, fiili gerçekleştiren, nesneden başlayıp ipi geriye sararak bu nesneyi kullanan cesur elin kimin olduğunu belirlemeyi gerektiriyordu. Kaynağı belirlenen her lakap, insan hayatının perde arkasında hareket eden ilahî güce işaret ediyordu: Cordula'nın ağacında tanrıların, baykuşların, kanatlı yılanların muazzam hışırtısı işitiliyordu. *Latinceye Giriş* kitabını bitirir bitirmez *Yunancaya Giriş* kitabına başladı. Geç saatlere, sonunda kendinden geçecek kadar geç saatlere dek ayaktaydı. Cordula olmadığı da ayan beyan ortadaydı.

LINA POLETTI, 1899 civarı

Yüzyılın sonuna doğru ismini değiştirdi. Zaten Cordula ismi bir halat yığınına çağrışıyordu. Lina ise pürüzsüz, şık bir çizgiydi, bir dizi tuşun üzerinde öylece kayıveren bir el gibiydi. Sappho'yu okuyacak olan şüphesiz ki Lina'ydı.

Lina, Dante'nin mezarı yakınlarında Via Rattazi'de ailesiyle yaşıyordu. Mezar, toprakta bir ölü meskenidir, üzerinde sözcük kılığında çentikler olan bir de taşı vardır. Lina geç saatlere kadar mezar için dizeler yazdı. 1321 yılında ölüp gitmiş Dante için değil, sabit cisimler üzerinde sözcüklerin açtığı kesikler içindi bu dizeler.

Lina Poletti'den ancak uzun yıllar sonra haberdar olduk. Çocukluğu yalnızlık içinde geçmişti. Yegâne dostları geceleri gökyüzünde beliren muhteşem yıldızlardı. Cordula, Cordula! nakaratı evinin

içinde yankılanır dururdu. Ama Cordula yalnızca yıldızların sessizliğini işitirdi. Bir vakit sonra Sappho'yu sözlük kullanmadan çevirebilmeyi öğrenecekti. Bizden biri olduğunun farkına varacaktı. Ancak o yıllarda Lina'nın, X'in aksine evini ateşe vermemesi muazzam bir muammaydı.

LINA POLETTI, 1900 civarı

Yeni yüzyılın eşğine gelindiğinde Lina Poletti, hitabet sanatından ağıt yazımına klasik sanatların içinde yer alan konularda sınıf arkadaşlarını geride bırakmıştı. Ayrıca onlar evlerine ikili gruplar hâlinde yürürlerken ya da kaba saba şiirleri elden ele dolaştırırlarken onlardan uzak durmayı yeğlerdi. Lina, Biblioteca Classense'ye yalnız başına yürüdü ve orada iyelik ekinin çeşitli kullanımlarını fark etti.

İsmi iyelik eki, isimler arasında ilişkiler kurar. Çoğu zaman, bir ismin diğeriyle olabilmesinin tek yolu buymuşçasına mülkiyet olarak tanımlanır, açgözlülükle. Oysa bir de bir ismin mütemadiyen diğeri düşünüp durduğu hatırlamanın hâli vardır, karşısındakini unutmayı reddederek.

SAPPHO, PARÇALAR 105A VE 105B

Sappho pek çok kız hakkında yazar: yumuşak başlı, saçlarını gösterişsizce toplayan kızlar, gerdek odasına istekli olarak giren altın kızlar ve bir de o kızlar ki *insanoğluna dağdaki sümbül misali çobanlık eden / ezilirler insanoğlunun ayakları altında*. Sappho'nun kitaplarından birinin tamamı düğün şarkılarından oluşur ve kitap tıpkı dağdaki o sümbül gibi yok olup gitmiştir.